תלמוד בבלי · ראשונים · ריי״ף · מפרשים · הגהות הב״ח

הגהות הב"ח על ריי"ף קידושין

רבי יואל סירקיש [הב"ח]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הגהות הב"ח על רי"ף קידושין

רבי יואל סירקיש [הב"ח]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הגהות-הבח-על-ריף-קידושין/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161422 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף א. 5
דף א: 5
דף ב. 5
דף ב: 6
דף ג. 6
דף ג: 6
דף ד. 7
דף ד: 7
דף ה. 8
דף ה: 9
דף ו. 10
דף ו: 11
דף ז. 12
דף ז: 12
דף ח. 12
דף ח: 13
דף ט. 13
דף ט: 13
דף י. 14
דף י: 14
דף יא. 14
דף יא: 14
דף יב. 14
דף יג: 15
דף יד. 15
דף יד: 15
דף טו. 15
דף טו: 15
דף טז. 15
דף טז: 15
דף יז. 16
דף יז: 16
דף יח. 17
דף יח: 17
דף יט. 17
דף יט: 18
דף כ. 18
דף כ: 19
דף כא. 19
דף כא: 19
דף כב. 19
דף כב: 20
דף כג. 20
דף כג: 21
דף כד. 21
דף כד: 21
דף כה. 22
דף כה: 22
דף כו. 22
דף כו: 22
דף כז. 23
דף כז: 23
דף כח. 24
דף כח: 24
דף כט. 25
דף כט: 25
דף ל. 25
דף ל: 26
דף לא. 26
דף לא: 27
דף לב. 27
דף לב: 28

דף לג. 28
דף לג: 28

דף א.

תיבת נפשה מוקף ונ"ב להר"ן ע"ש הרמב"ן ל"ג ליה בהלכות:
נקנית לבעלה בשלש דרכים כדמפרש ואזיל כצ"ל:
גרסי' הס"ד ואח"כ מה"ד וקונה את עצמה כצ"ל:
מקנה האשה ששניהם כצ"ל:
מלתא דליתא בקדושין קתני מלתא דאיתא בקדושין כצ"ל:
נ"ב לא:
נ"ב סוגיא:
נ"ב היינו מדתני' בפ' רביעי שם המקדש בעיר הנדחת כו' באשרה כו' שהם קרקע ומחובר לקרקע וטעמא דאינה מקודשת משום שחל שם איסור עליו הא בעלמא מקודשת כדכתב הרשב"א:
נ"ב עי' בתשובותיו סימן אלף רכו וסימן אלף רלג וצ"ע ממ"ש שם בסימן תר שאפילו שטר קדושין כשר במחובר:
שאם כצ"ל:
נ"ב ל' טור בסי' כ"ו:
נ"ב ל' טור בסי' מ"ב:
ורבינו אלפס כצ"ל:

דף א:

ע"ש בסי' תרמ"ו:
דאע"ג כצ"ל:
נ"ב באדם שאינו חשוב:
נ"ב ככל:

דף ב.

נ"ב אמר לה ובגמרא גרסי' וכן בגירושין נתן לה גט ואמר לה הרי את משולחת כו' ומדעת הרי"ף יראה שלא היה גורס נתן לה גט עי' במ"ש הר"ן ע"ז:
נ"ב אמר רב יהודה אמר שמואל כו':
נ"ב הגה וכן אמר ר' אלעזר אמר רבי אושעיא והוא שעסוקין באותו ענין כתנאי רבי אומר והוא שעסוקין באותו ענין כו':
נ"ב ואי לאו דעסוקין באותו ענין:

נ"ב בגירושין נתן לה גט ואמר כצ"ל:
נ"ו הרי את שלי כו':
נ"ב נראה מדבריו שלא היה גורס בספרי הרי"ף אלא והוא שעסוקין באותו ענין ותו לא מידי וכמו שכתוב באשר"י וכך יראה מדברי הר"י קארו שכתב וז"ל וכ' הר"ן הלכה כרבי מחברו וכן דעת הרי"ף והרא"ש שסתמו וכתבו והוא שעסוקין באותו ענין כו' ומה שנדפס בפנים הג"ה הוא וכן מצאתי:

דף ב:

אמר אביי כצ"ל:
נ"ב עכ"ה:
נ"ב פי' הנאת מלוה איתא להההיא שעתא אבל מלוה גופא ליתא בההיא שעתא דמלוה להוצאה ניתנה משעה ראשונה שאינו חייב להעמידה בעיסקא שתהא מצויה בכל עת שיתבענו וכיון דלהוצאה ניתנה הויא לה כדידיה ולא יהיב לה מידי השתא הלכך אפילו המלוה ישנה בעין בשעת קדושין אינה מקודשת במלוה גופא כדמוכח בסוגיא דפ' האיש מקדש:
דעתה כצ"ל:
נ"ב זהו פי' ר"ת עיין בתוספות:
נ"ב עיין לקמן בסימן תקפ"ח:
נ"ב וכך פירשו התוספות בשם ר"י גרסא זו עיין שם:

דף ג.

ואיקדש אני לך כצ"ל:
נ"ב הג"ה:
נ"ב ע"כ הג"ה:
משום דבעינן כי יקח איש ולא שתלקח כצ"ל:
כל שלא אמר הוא לאו כלום הוא כצ"ל:
נ"ב א"כ:

דף ג:

נ"ב ב' פעמים:

נ"ב אין זה מלשון הרמב"ם וכן מ"ש בסמוך שאינה יכולה למאן כו' אינו מדברי הרמב"ם עצמו כמבואר שם אלא הוא ביאור לדברי הרמב"ם ומפני שביאור זה הוא היותר נראה כתבו כאילו הוא מלשון הרמב"ם והקשה עליו ואח"כ כתב ואם בא לומר דמדאוריי' גמרי קדושיה כלומר אם תפרש דמדאוריית' קאמר קשה למה כתב כשבא אחר וקדשה כו' ואח"כ כתב דעת המפרש דבבעל קאמר ודחה דבריו דמי איכא מידי דאנן לא ידעינן ואיהו ידע והרב ר"י קארו כתב על דבריו אלה וז"ל ול"נ דאינה קושי' דאנן אמרינן הכי אדם יודע שאין קדושין תופסין בשפחה וכשהיא חציה שפחה וחציה ב"ח ספוקי מספקא לי' אי תפסי אי לא וכשנשתחררה גמר ובעל לשם קדושין והאריך עוד לבאר דעת הרמב"ם בשלא בעל ולא ימלט מדוחק ובביאורי לטור בארתי דעת הרמב"ם בס"ד בלי שום דוחק כלל ואין כאן מקומו להאריך בזה:

נ"ב לקדשה:

פסק כצ"ל:

דף ד.

דהשתא לא כצ"ל:

במנה כצ"ל:

נ"ב והולך:

נ"ב ותימה דכיון דגורס בכל דהו נמי פליגי א"כ היאך אתי למטעי דבכל דהו דוקא הלכתא כותיה הא סתמא משמע דהלכתא כרבה בכל מה דפליג ארב יוסף אבל מדברי התוספות והרא"ש משמע דלא גרסי' בהך לישנא בכל דהו נמי פליגי אלא ה"ג בכל דהו פליגי ומשמע דבחמשין ושוה חמשין מודה רבה דצריכ' שומא:

אריישא:

נ"ב וכה"ג פירשו גם התוס':

נ"ב מנה חסר:

נ"ב זה:

דף ד:

כאן נמחק הציון על השלטי הגבורים וצ"ל לקמן אחר תיבות תנהו לכלב אינה מקודשת:

צ"ל לאו:

בנתינתו על גבי הסלע כצ"ל:

דחייה כצ"ל:

נ"ב לשון הרא"ש:
נ"ב לשון הטור בסי' ל:
נ"ב לשון הטור סימן ל:

דף ה.

אף הויה בעיא לשמה הויה דשער כצ"ל:
נ"ב לך:
ולפיכך אפילו אם חזר ואמר התקדשי לי בו כצ"ל:
שקבלתו היאמדעתו של אב כצ"ל והד"א:
נ"ב וכן בתשובת הרשב"א סימן תתס"ז פסק כן מכח ראייה זו:
נ"ב ואני תמה למה לא השגיח במה שהביא הרמב"ן ז"ל ראיה מפ' האיש מקדש דלשם א"א לדחות דבקידושי כסף דוקא קאמר שהרי הסוגיא קאמר התם איתמר קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה אמר רב בין היא בין אביה יכולין לעכב ורב אסי אמר אביה ולא היא. איתיביה רב הונא לרב אסי אם מאן ימאן אביה אין לי אלא אביה היא עצמה מנין תלמוד לומר אם מאן ימאן מכל מקום ופי' רש"י קס"ד בפיתה לשם קדושין אשמועינן קרא ולמימר דמצי הדרא בה. מבואר להדיא דאפילו בקדושי ביאה שהביאה היא שקונה והתם ודאי הרי את קאמר שהרי שלא מדעת האב פיתה אותה לשם קדושין ואפילו הכי מהני וממילא אף לענין קדושי שטר נמי דינא הכי דבשניהם הביאה והשטר היא שקונה. גם על הרמב"ן גופא יש לתמוה במה שכתב בקטנה דמקודשת מדעתו דהוי ליה כאומר לבתו צאי וקבלי קדושיך כו' וכאומר תניהו לכלב ולפיכך מצא הר"ן ז"ל מקום לטעון על דבריו שאינה דומה קדושי כסף לקדושי שטר שאינה טענה כלל שהרי שם בסוגיא בפרק האיש מקדש משמע דאם נתרצה האב בקדושי' אפילו קדושי שטר וביאה הוו קדושין אף על גב שנתקדשה שלא לדעת אביה ודומה לאומר צאי וקבלי קדושיך כו' אפי' בקדושי שטר נמי ועיקר טעמא הוי או הפקיר זכות שיש לו בה או שתיקתו הודאה שלפי זה אין לחלק כלל בין קדושי כסף לקדושי שטר וביאה וכדמשמע להדיא מההיא דאם מאן ימאן דאם פיתה אותה לשם קדושין הוי קדושין גמורים אם נתרצה האב וה"ט כדפרישית או הפקיר זכות כו' וכן פי' רש"י שם להדיא אהא דקאמר רבא מאי טעמא דרב הונא הואיל ונעשה בה מעשה יתומה בחיי האב ע"ש הלכך נראה עיקר כדברי הרמב"ן ז"ל שוב מצאתי להדיא בפסקי הרא"ש שכתב בפ"ק דההוא דאומר אדם לבתו צאי וכו' בשנתן לה רשות להתקדש אפילו בשטר אלא טעמא הוא דאותו

כח וזכות שזיכתה לו תורה בקדושי בתו יכול הוא ליתנו להתקדש את עצמה מדעתה והאריך בזה ע"ש והיינו כדפרי' ועי' במה שאכתוב בסמוך בס"ד:

נ"ב יראה לי דלדעתו גם בנערה המתגרשת על ידי אביה צריך לכתוב בגט בתך פלונית אלא דקטנה פסיקא ליה דאינה מתגרשת אלא על ידי אביה אבל נערה היא ואביה מקבלין את גיטה כמ"ש הר"ן גופיה בפרק התקבל ובפרק האיש מקדש לדעת הרי"ף ונראה מדבריו שתופס דבריו עיקר לחומרא ולהכי נקט קטנה דפסיקא ליה וק"ל. ועוד יראה לומר דאפשר דנקט קטנה דוקא לומר דאינה מתגרשת על ידי עצמה כלל אפילו מדעת אביה ואפילו אמר לה צאי וקבלי גיטך דכמו לגבי קדושין דשטר אינו יכול לומר צאי וקבלי ה"ה בגט דלאו מתורת הנאה היא ואינו דומה לקדושי כסף כמ"ש הר"ן למעלה אמנם כבר כתבתי דהעיקר הוא דאפילו בקדושי שטר וביאה יכול לומר צאי וקבלי וממילא ה"ה בגט יכולה הקטנה לקבל הגט ע"י עצמה מדעת אביה ולענין אם צריך לכתוב בתך פלונית אפילו כשמקבלת ע"י עצמה יראה מדברי הר"ן שצריך לכתוב עכ"פ בתך פלונית שהרי השיג על הרמב"ן אפילו לפי סברתו שאומר צאי וקבלי אפילו בקדושי שטר מ"מ צריך שלשון השטר ידבר עם מי שהוא מקבל הקדושין והאב מקבל אלא שהבת היא כמו שליח אבל מהרא"י בכתביו סימן מ"ו כתב שאין לשנות גם מהר"ר לוי חביב בתשובה סי' נ"ה האריך בזה וכתב שאפי' לכתחלה נראה שאין לחוש לחומרת הר"ן בזה וכתב עוד שם בסימן נ"ז אבל אין לקטנה לקבל גיטה ע"י עצמה אפילו מדעת אביה ואע"פ שכן כתב הרשב"א והרמב"ן מ"מ הר"ן ונ"י בשם הריטב"א והרנב"ר וכל האחרונים מחמירים בזה וכתב עוד שם שמעתי כי הר"א מזרחי צווה לתת ב' גיטין א' בנוסחא זו וא' בנוסח כמדבר עם האב ע"ש בסימן נ"ה וכל זה חומרא אבל מדינא נ"ל ועיין בתשובת מהר"ם מפדואה סימן א' ב' ג':

נ"ב עכ"ל:

נ"ב ל' הרא"ש:

נ"ב לשון טור בסי' לו:

נ"ב למדת:

נ"ב זה:

דף ה:

נ"ב אמר רב:

נ"ב עמדו וקדשו קנו:

תיבת הכי נמחק:
ושלא כצ"ל:
נ"ב בלא קנין:
נ"ב וכן פירשו התוספות:
נ"ב דעת:
נ"ב לשון הרא"ש:
נ"ב לשון טור בסימן לב:

דף ו.

נ"ב אמרי' בגמרא משל לרבנן ופרש"י מדברי חכמים אנו למדין דאמרי אפי' אין שהות דקסברי לכך ניתנו המעות הראשונות דאי בעינא לייעודי יהא ייעוד מעכשיו ואי לאו מההיא שעתא מתחלי במאי מיקדשה השתא והתוס' הקשו על פי' דבכולי תלמודא המשל בא ללמוד על הדבר לכך פר"י דהמשל בא ללמוד דלגבי ייעוד נמי אם בא אחר וקדשה אחר המכירה קודם ייעוד דאינה מקודשת דמעות ראשונות לקידושין ניתנו ויש לתמוה דמשמע הכא דליכא מאן דפליג באומר מעכשיו ולאחר שלשים דמקודשת לראשון ולקמן בפרק האומר תנן סתמא דמקודשת ואינה מקודשת ופסק הרי"ף כרב דמקודשת ואינה מקודשת לעולם עיין בדף תרמ"ז וכן פסקו כל הפוסקים איברא דמשמע מדברי הר"ן והרא"ש שכל זה אינו מדברי הרי"ף וכן כתב הר"י קארו שהרי"ף השמיט להא דאמר רבא אר"נ אומר אדם לבתו קטנה כו' עיין שם בסימן ל"ז:
נ"ב מקודשת לי מעכשיו ולאחר כצ"ל:
נ"ב רבא אמר:
נ"ב בה:
נ"ב הגה"ה היא:
נ"ב אין:
נ"ב לא:
דהוה כצ"ל:
נ"ב אמרי:
נ"ב אמר:
תי' אמר נמחק:
אם רוצה לאחר זמן מדעתי' הוי והוה ליה כאומר כצ"ל:
נ"ב שהרי היא חייבת לו או הם או שוים כו':

נ"ב כלומר:
לראשון כצ"ל:
נ"ב וקשיא לי מהא דפרק האיש מקדש דתנן המקדש במעשר שני רבי יהודה אומר בשוגג לא קידש ומפרש תלמודא אליבא דרבי יעקב איכא למימר היינו טעמא לפי שאין שניהם רוצים דאיהי לא ניחא לה משום טרחא דאורחא איהו לא ניחא ליה משום אונסא דאורחא והסכימו התוספות שם לפירוש שני של רש"י דאי נמי אפילו אין אחריות מוטל עליו דמקודשת אפי' בגבולין מכל מקום לא ניחא ליה דתיהוי לה תרעומות עליה לומר לו קידשתני בדבר שלא הועיל לי אלמא אף על גב שאין בו כאן שוה פרוטה אפילו הכי מקודשת כאן מאחר ששוה פרוטה בירושלים אכן לפירוש ראשון של רש"י שלא יחולו הקידושין עד שיהיו בירושלים אתי שפיר וי"ל אפילו לפירוש שני לא קשה מידי דשאני התם דקידושין גופייהו שוו פרוטה וכי יקח איש אשה קרינן ביה דכסף הוא וממון הדיוט הוא אלא דאיסורא בגבולין הוא דרביע עלויה הלכך הוו קדושין גמורים לרבי יהודה אם קידשה במזיד ועי"ל דשאני התם כיון דבעל כרחה צריך להוליכו לירושלים ולשם הוא שוה פרוטה עכ"פ ה"ל כאילו קדשה מעכשיו ולאחר שלשים יום דקיימא לן בפ' האומר דאם לא בא אחר וקדשה דמקודשת הכי נמי לאחר זמן כשתוליכו לירושלים חלו הקדושין למפרע משעת נתינה:

דף ו:

נ"ב ע"כ הגה"ה:
עי' פ' ר"ג דף תכא דגרס דמבזי שליח' דרבנן וגורס ומאן דחייל עליה שמתא דרבנן ל' יום ולא אתי ותבע לשמתיה ומייתי הא דפריך בגמ' דדייר אין דלא דייר לא כו':
נ"ב בה:
נ"ב כלומר נקטה לה כו':
תשדיניה ונהי דציפיתא לית בה שוה פרוטה כי הדר ואמר דמקדש בד' זוזי דאית בה תישדינהו כצ"ל:
נ"ב כ"כ תוספות:
קיבלתינהו כצ"ל:
נ"ב לה:
קידושי' כצ"ל:

דף ז.

כי שתקה כצ"ל:
דבציפתא כצ"ל:
דעתה כצ"ל:
נ"ב ככסף:

דף ז:

ורב חייא בר אבין אמר ר' יוחנן כצ"ל:
נ"ב זהו לשון רש"י וראוי לדקדק תיפוק ליה דהאחין הן לקוחות כדאמר משמיה דרב נחמן פרק האיש מקדש וע"ז תופס דמיו וי"ל דלאו לכל מילי דמי כלקוחות כמ"ש הר"ן בפרק האיש מקדש הלכך צריך לומר דטעמא הוי משום דסוף סוף קא מתהני מאיסורי הנאה:
נ"ב בתוספות בשם ר"י:
נ"ב עי' בתוספות בכל זה ועיין עוד במ"ש לעיל בסימן תקפ"ו ובהגהותי שם:
דלא דמי לערב דערב מדבר וכו' כצ"ל:
ואמר רחמנא כצ"ל:
שיתנוהו כצ"ל:

דף ח.

התיר לו מנעלו הוליך כליו וכו' כצ"ל והשאר נמחק:
נ"ב עיין בפרק השולח דף תקעד:
צ"ל מסאנאי:
נ"ב מני:
דנפשיה מדעת עצמו כצ"ל ותי' אלא נמחק:
לקנותו כצ"ל:
ואעפ"כ כצ"ל:
ולא ע"י עצמו דאין כצ"ל והד"א:
נ"ב ואפילו ע"מ שאין לרבו רשות בו כו':
דאי מדעתו אפילו בשטר נמי נקנה ע"י אחרים מדעתו הא אמרי' כצ"ל:
נ"ב ואין חבין לאדם שלא מדעתו:
נ"ב ונוטה כצ"ל:

נ"ב לעבדו דגר:
זכה בהן ואפילו לאחר מיתה כצ"ל:
נ"ב אפ"ה היה צריך להקדים כו':
ופליג אלישנא קמא כצ"ל:
דלאחר כצ"ל:
ודלא כר' חייא דאמר התם אין כצ"ל:
בדעבד כצ"ל:

דף ח:

מיהו בכסף אף ע"י עצמו אבל בשטר על ידי עצמו לא דקסבר גיטו כצ"ל:
כי לא יצא הגט מרשותו כצ"ל:
נ"ב ואם נתנו אחרים מתנה לאשה אין לבעלה כי אם פירות וכו':
דרבה כצ"ל:
נ"ב וא"ל:
לרבך כצ"ל:
לדידיה נמי הא לא קא מקני ליה דהא לא אמר ליה אלא ע"מ כצ"ל:
רשות בהם דלא מהני ולא עוד אלא שאפילו לא הקנה לה כצ"ל:
נ"ב לר"מ:
ולדידיה כצ"ל:
כרבה כו' וכן בסמוך כצ"ל:

דף ט.

נ"ב ע"ל ס"פ האשה שלום בדף תנ"א ופרק הכותב דף תקי"ב:
נוטלן כצ"ל:
וניכרים בחוץ ושן ועין הד"א:
ולגרר כצ"ל:

דף ט:

ואיהו כצ"ל:

דף י.

דלא כצ"ל:

דף י:

נקנה השטר בכל מקום כצ"ל:
וכגון כצ"ל:

דף יא.

נ"ב שבועה שלה:
שטוען ודאי בדבר שאין חייבין כצ"ל:

דף יא:

אפילו בהמה בסוף העולם קנה:
דמיו לגזבר הס"ד ואחר כך מה"ד נותן מאתים דכי אייקור וכצ"ל:
נ"ב הדיוט:
לעשות לבנו כצ"ל:

דף יב.

ולפדותו כצ"ל:
תיפדה כצ"ל:
ולמדתם כצ"ל:
ולמדתם אותם ואיהי כצ"ל:
ולמדתם ולמדתם כצ"ל:
ולמדתם ולמדתם כצ"ל:
ולמדתם כצ"ל:
נ"ב ויסתכן אם אין יודע לשוט:
ולמדתם כו':
נ"ב לן:
תוכחות ואיזהו זמנו כצ"ל והד"א:
נ"ב תוכחות וכו' שכל ימיו יתנהג בו כצ"ל:
צ"ל תיפדה:

נ"ב בה ולמדתם לאקושינהו דלא מיפקדא כצ"ל והד"א ותי' ומנ"ל נמחק:

דף יג:

דכתיב בה אשר ידעת כי הם וגו' אלמא זקנים וידועים הוו. כצ"ל:
נ"ב פירוש:

דף יד.

אבל רשע לא וכמ"ש ור' יוחנן כצ"ל:

דף יד:

נ"ב ד' אמות:

דף טו.

דאיכא למימר מדאפיק האי דאפיק ש"מ דוקא הוי ולא שייר אפי' הכי כצ"ל:
שאף על פי כצ"ל:
בחו"ל הערלה הד"א:
לפני כצ"ל:

דף טו:

נ"ב כבר:
נ"ב בח"ל:

דף טז.

קידושיה כצ"ל:
נ"ב דקטנה לכתחלה לא כדמפרש:

דף טז:

ותאמר וכו' את פיה כ"ז מוקף:
תי' לא נמחק:
דהא כצ"ל:
צ"ל והיינו:

נ"ב ל' טור בסימן קפה:
נ"ב לשון טור בסימן קפב:

דף יז.

נ"ב וזה ביפה כפי הדמים:
והא דאמרינן כצ"ל:
ובורר:
אמאי יכולין למחות כלומר אמאי אמר שמואל יכולין למחות ומפרק הא ברוחות כצ"ל:
אם פחתו לו או הותירו לו כצ"ל:
נ"ב המסקנא:
נ"ב חוזר כדמסקינן ותיבת כההוא נמחק:
דרבה כצ"ל:
נ"ב בסימן רפט:
נ"ב תשובה:
נ"ב נמצא שנתתי לצורך קבורה:
ל' טור בסוף סימן רכז:
נ"ב אם:
נ"ב בזה:
ל' טור שם:

דף יז:

כדרבה דאמר רבה כצ"ל:
נ"ב כל אדם:
למשלח כצ"ל:
רבה כצ"ל וכן בכל הענין:
שאמרו כצ"ל:
ומפרקינן אטו היכא דא"ל אנא פרעינהו ניהלך עסקינן הב"ע כצ"ל:
נ"ב לשון הרא"ש:
נ"ב בסי' קכא:
נ"ב לו:
וראה שעשה השליח שליחותו כצ"ל:

נ"ב אבל:

דף יח.

צ"ל הני:
ולא מיקבלא עדותן כצ"ל:
נ"ב את:

דף יח:

נ"ב כיצד:
בקדושיה והויא ליה גרושתו מעליא ואז כו':
כיצד עשה בה מאמר דקיי"ל ביבמות דהעושה מאמר ביבמתו כצ"ל:
ליה כצ"ל:
נ"ב לא:
בנתקדשה שלא לדעת ונשאת שלא לדעת ואביה כצ"ל:
נ"ב אלא במאמר בלא ביאה:
נ"ב וכ"כ התוספות:
נ"ב עיין במרדכי:
נ"ב ל' טור בסימן לז:

דף יט.

נ"ב אמר מר:
דלא:
צ"ל וזו:
בשליחותו כצ"ל:
אם כהן הוא זה ואף על פי כצ"ל:
תאסר לכל אדם כצ"ל:
נ"ב נמי:
דודאי כצ"ל:
לשמא כצ"ל:
נ"ב ל' הרא"ש:
נ"ב הוא דלא:

צ"ל שלוחו:
נ"ב לשון טור בסימן לז:

דף יט:

נ"ב עכ"ה:
נ"ב הג"ה:
נ"ב בחזקת:
נ"ב מתניתין:
נפשייהו כצ"ל:
צ"ל וקאי:
נ"ב אמר:
נ"ב אח"כ:
נ"ב ואפשר שרצה לומר שאפי':
נ"ב קאמר:
דריצוי מהני דהא קי"ל:
צ"ל בנשואין מבקדושין:
נ"ב לאחד הותר לכולם דכללא:
נ"ב ל' טיר בסימן לא:

דף כ.

נ"ב ע"כ הג"ה:
צ"ל מגודלת:
נ"ב קא מפלגי:
נ"ב ה"ה:
צ"ל בשטר דאמרינן אע"פ:
נ"ב התקדשי לי:
נ"ב ל' טור בסימן כט:
נ"ב ונתנו לה:
נ"ב בסימן בסימן לח:

דף כ:

נ"ב בכל מקום:
נ"ב עליה:
וניתן כצ"ל:
מזבנינא כצ"ל:

דף כא.

נ"ב איכא בינייהו:
כל כצ"ל:
ומשמע שלא היה כצ"ל:
בעלמא הוא דגלי כצ"ל:
רבה כצ"ל:
נ"ב ל' טור בסימן לח:
נ"ב היה:

דף כא:

נ"ב ל' טור בסימן מה:
צ"ל וא"נ:
לחומרא והכי נמי אמרינן כצ"ל:
נ"ב עי' במ"ש התוס' בפ' י' יוחסין:
אליב' דר"מ אלא אמר רבא וכו' וה"ל פלגא ופלגא וכו' ואח"כ צ"ל והכי נקטינן וכו' דרבינו האי גאון ז"ל כצ"ל:
לא צריכא דרובא מסבלי והדר מקדשי ומיעוט' מקדשי והדר מסבלי מה"ד לא ניחוש למיעוטא קמ"ל כצ"ל ונ"ב זה שייך לעיל למ"ש הרי"ף ז"ל גרי' איפכא והד"א:
תי' קמ"ל נמחק:

דף כב.

דהכא בסבלונות איירי ובתרווייהו באתרא דמקדשי עצמן ומיבעיא כצ"ל:
צ"ל ב' עדים:
פי' שאינן בספק כצ"ל:
נ"ב לשון הרא"ש כו' דמצינן נמי בכי האי גוונא:

נ"ב לשון טור בסי' מא:
אלא אם כן אמר כצ"ל:
נ"ב ואם אמר אחת מכולכם מקודשת לי כולן מקודשות כו':
ולפי כצ"ל:
נ"ב כמו:

דף כב:

נ"ב עסקינן:
בגזל כצ"ל:
ההוא אריסא דקדיש כצ"ל:
צ"ל כיון:
נ"ב לשון הרא"ש:
עלה כצ"ל:
נ"ב והיינו משום דלא יעשה כן במקומינו לתת הצעירה לפני הבכירה וכמ"ש התוס' ע"ש ושם כתבו שהר' מנחם מיוני נחלק ע"ז:
נ"ב ל' טור בסימן כח:
צ"ל שאלה:
צ"ל ע"כ:
שיועיל לענין כצ"ל:
נ"ב תהי' מתנה ע"מ להחזיר ותהא מקודשת ויקנהו מהאשה ויחזירנו או יחזיר דמיו שאם נתנה מתנה לאדם ע"מ להחזיר וקדש כו':

דף כג.

נ"ב בלבד:
תי' הפירות נמחק:
בשאין תופסין דמיהן כצ"ל:
אפ"ה כצ"ל:
נ"ב ל' טור בסימן כח:
שאין בעל הבית מקפיד כצ"ל:
נ"ב ל' טור בסוף סימן כח:

דף כג:

נ"ב ע"ל בפ"ק בדף תרכ"ה ע"א:
צ"ל ואינה מקודשת לשניהם ואסורה:
נ"ב בתרומת בית אביה:
שלא הוחזק שעשאו כצ"ל:
אבל כשהוחזק בעדים כצ"ל:
נ"ב לו:
צ"ל וכיון:
צ"ל במקדש:

דף כד.

צ"ל לכל:
היא. זו היא לי כצ"ל:
נ"ב וחזרה בה בתוך ל' יום אמרה כצ"ל:
יום שהרי ניתן לה כצ"ל:
דתנא כצ"ל:
נ"ב לו:
דבהאי כצ"ל:
נמי דין עני המהפך כצ"ל:
דאי כצ"ל:
דלא בא אחר וקדשה וחזרה כצ"ל:
שהרי ניתן לה זמן לחול בתוך ל' שיהיו כולן פנוין מקדושי ראשון כצ"ל:

דף כד:

לעולם ולא פקעי קדושיה אלא בגט כצ"ל:
שאינם כצ"ל:
נ"ב חזרה:
צ"ל ואיכא:
נ"ב ס"ל:
צ"ל ולזרוזי:
נ"ב לה:

דף כה.

אם יש עדים שיש לו כצ"ל:
דהא כצ"ל:
מאתים ושבעים וארבע פחות חצי טפח על מאתים ושבעים וארבע פחות חצי טפח כצ"ל:
לו במקום קרוב כאותו מקום כצ"ל:

דף כה:

ונוחלין את ארץ גלעד כצ"ל:
ונתתם לית לן מכלל הן כצ"ל:
דבעינן כצ"ל:
צ"ל התנאי:
דניתן כצ"ל:

דף כו.

ויטלו כאן וכאן כצ"ל:
דאמרינן בעלמא דפטור מתרומה גדולה דמשמע דמהני ליה שם מעשר היאך שם מעשר חל עליו כצ"ל:
נ"ב כדין:
שאגרשיך א"א לומר כצ"ל:
צ"ל שאותם קדושין שניים א"א להם שיחולו עכשיו שהרי היא מתקדשת קדושין ראשונים:
ערוגה זו מחוברין או פירות ערוגה זו מחוברים יהיו תרומה על פירות ערוגה זו כו':
וחשוב הוא אבל כצ"ל:
נ"ב תרומה כצ"ל:

דף כו:

נ"ב האומר לאשה הרי את מקודש' לי ע"מ:
נ"ב את:
ובתלמודא כצ"ל:
לעולם ויש מי שאומר דאביי דמוקים ר"א בן יעקב בשטה כצ"ל:

בהדי רבי ורבי מאיר כצ"ל:
נ"ב פי' שלא אמר אין אפילו לא מיחה אינה מקודשת כו':
איני רוצה משמע אע"ג דכבר שמע מלמדין אותו אח"כ לומר איני רוצה ואם איתא כצ"ל:

דף כז.

שאמרה נתקדשתי ואינו יודע למי נתקדשתי כצ"ל:
עלי הס"ד ואח"כ מה"ד אבל לא למכות להחזיקו:
על מנת שירצה משמעו דאמר אין והכי משמע בתוספתא דקתני על מנת שירצה כו':
לפי שיאמר אין שאפילו כצ"ל:
דממאי כצ"ל:
נ"ב כגון שאחד אומר:
נ"ב וכן פי' רש"י ע"ש:

דף כז:

נ"ב את:
נשבית הרי היא כצ"ל:
הכל כצ"ל:
מי אישה וכי אמר הזה התירה לזה כצ"ל והד"א:
נ"ב לכל אדם:
נ"ב זהו לשון רש"י וכוונתו שאין להחזיק שערות שלהן בחזקת סימן ע"י עדותו של האב שאומר שהן בני י"ג שנה ולפי שקשה דהא פשיטא שאין האב שהוא קרוב נאמן למכות ועונשים ומאי צריך לאשמועינן לגבי בת ובן לכך הוסיף הר"ן לומר דאע"ג דלגבי בת המני' כו' וכדאיתא בגמרא איבעיא להו מהו ליסקול ע"י רב אמר אין סוקלין כי הימניה רחמנא לאב לאיסורא לקטלא לא הימניה ומכל מקום נראה לי דהאי תנא דברייתא דקאמר בני זה בן י"ג כו' לא לזה כוון דאם כן לא הוה צריך לאשמועינן בבן כל עיקר כיון שלגבי בן לא הימניה רחמנא לאב ותו קשה לנדרים וכו' למה יהא נאמן והלא אינו כי אם עד אחד ואינו נאמן אלא בדבר שבידו ומה שתירצו התוספות בזה וז"ל כיון דסופו ליגדל עשאוהו כדבר שבידו הוא שינויא דחיקא כמו שהקשו הם עצמם על זה לכן יראה עיקר כיון דקי"ל כר' יהודה דפרק עשרה יוחסין דנאמן האב לומר בני זה בכור מדכתיב יכיר יכירנו לאחרים א"כ המניה רחמנא לאב על מנין שניו שהרי כשהוא אומר שזה בכור הוא מעיד שמנין שניו יותר וסד"א שהוא נאמן אף למכות ולעונשין קמ"ל דלא אלא

דוקא לממון ולאיסורא הימניה רחמנא ולא לקטלא ומשום הכי האב נאמן לנדרים כו' אפילו אינו בידו כיון דרחמנא הימניה אבל לא אתר כיון שאינו בידו:
נ"ב את:
נ"ב של:
נ"ב זה:
לא הזכיר זו הברייתא דמחלוקת רבי וכו' כצ"ל:
בשעת מיתתו היתה מותרת אשתו:

דף כח.

הקטנה כצ"ל:
דצריכה כצ"ל:
דתנן הנודר:
הוא נותן גט כצ"ל:
וברור הוא שרש"י כיון לתת טעם לאומרת קדשתני והוא אומר לא קדשתיך שאינה נאמנת בהודאתה ואע"ג דלא אסרה ליה אכולי עלמא אלא משום שהוא אסור בקרובותיה ומשום הכי פי' נמי לגבי דידה והיא נאסרת בקרוביו כדי לקצר לפרש בענין אחד וק"ל:

דף כח:

נ"ב למיהדר:
נ"ב הג"ה אמר אביי א"ל ע"א אכלת חלב והלה שותק נאמן ותנא תונא א"ל ע"א אכלת חלב והלה אומר לא אכלתי פטור טעמא דאמר לא הא אשתיק מהימן ואמר אביי א"ל ע"א נטמאו וכצ"ל:
עד אחד וכו' שותק נאמן נמחק:
טעמא דאמר לא הא אשתיק מהימן ואמר אביי א"ל ע"א שורך נרבע והלה שותק נאמן ותנא תונא ושנעבדה בו עבירה ושהמית ע"פ ע"א או ע"פ הבעלים האי ע"פ ע"א ה"ד אי דקא מודו בעלים היינו ע"פ בעלים אלא לאו דשתיק איבעיא להו אשתו זינתה בע"א מהו אביי אמר היא היא רבא אמר הוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים כו' כצ"ל:
נ"ב ליה:
נ"ב שליח:
כי אתא שליח אמר ליה כצ"ל:

ורבא אי כצ"ל:
ואי כצ"ל:
נ"ב ע"כ הג"ה:
נ"ב אע"ג דאמר איני יודע:

דף כט.

צ"ל אפי' בע"א:

דף כט:

צ"ל הוא ואינתתא:
והאי דא"ל משום דניחא כצ"ל:
נ"ב זו:
נ"ב זו:
נ"ב זה:
נ"ב זה:
נ"ב הבא מישראלית:
נ"ב וגו':
ואייתר כצ"ל:
לאחר שתשהא כו' כתיב והיתה כצ"ל:
נ"ב שהקדושין תופסין בה ואין עבירה בנישואיה:
ואם גיירוהו כו' ממזר ולד שפחה עבד שחררו בעליו כשר ומותר כצ"ל והד"א:
כמוה ממילא מפשט לן כצ"ל:
כיון דפשיטא דולדה כמוה ממילא מפשיט לן דלא תפסי בה קדושי כל זה נמחק:
מנלן כו' כצ"ל:
אלמנה דקאמר עשירה ממשכנין כצ"ל:

דף ל.

נ"ב אימתי הויא עדות לישראל בזמן שהשבטים שבטי יה:
נ"ב ר"מ אומר אין טהורים:
נ"ב לא קרינא ביה והיתה והד"א ומ"ה וילדו לו כו':
דוולדה כצ"ל:

אינו מתייחס אחר אביו דכתיב עם החמור עם הדומה כצ"ל:
לשון רש"י:
נ"ב ועיין בהר"ן בריש פרק ואלו נערות:
בקהל גרים אבל כצ"ל:
ישראל כצ"ל:
משפחות ישראל משפחות שהם ישראלים:
בהיכלו של הקב"ה כצ"ל והס"ד:
תיבת שני נמחק:
דאין להפרישה ולרחקה כצ"ל:
נ"ב והם ספק והם:
לבא הס"ד ואחר כך מה"ד אמר אביי אף אנן נמי תנינא:
אותן לבניהם ותלמידיהם כצ"ל:

דף ל:

כי הא דבמערבא כי הוי מנצי כצ"ל:
שמא מתוך שאילת שלום יהיו רגילים כצ"ל:
נ"ב דמכשיר אפי' בודאין ולא כרב יוסף אליבא דר"מ כו':
תי' מותר נמחק:
נ"ב כשירות:
לאותן שהפסול אינו נזהר עליהם כצ"ל ונ"ב כ"ה בפרש"י בגמרא ועיין שם עוד במה שפרש"י בסוף השמעתין דקאמר מסייע ליה לרב דא"ר יהודה אמר רב לא הוזהרו וכו':
לדידה כצ"ל:
צדי רה"ר אין בו משום אסופי רה"ר יש בו משום אסופי. ותו כו' כצ"ל:

דף לא.

לברית מכאן ואילך והד"א:
הוא הס"ד ואח"כ מה"ד אביו ואמו כלומר:
כמלתא כצ"ל:
צ"ל ושניהם:
נ"ב זוזי דמאן קביל:
דהכי קאמר כי היכי דנאמן הדיין לומר לזה זכיתי ולזה חייבתי בזמן שבעלי כצ"ל:

נ"ב ה"נ:
נ"ב תו לא דאיק לזכור מי הוא שנתן לו מדעתו אבל אי לא שקל זוזי כו'. כצ"ל:
והא מילתא לא ידיעא כצ"ל:

דף לא:

כדמסיק הס"ד ואח"כ מה"ד ישראל שנשא חללה וכו':
תי' מן נמחק וצ"ל מאי פסולין אי נימא פסולה לו:
דמנצו כו' גברי כו' הוא דמנצו כצ"ל:
זונה משוי לה. כצ"ל:
גם הוא אמר טעמו לר"א כצ"ל:
ובין שיש בהן ממזר ובין שאין בהם ממזר אלא לעולם כו' כצ"ל:
ישנים כצ"ל:
עשאוה כצ"ל:
לטעמא כצ"ל:
כשמקבל כצ"ל:
נ"ב מבכהנים

דף לב.

תיבות כך אלמנה חלוקה מוקף ונ"ב ל' הגמ' כך חלוקה בכ"ג פשיטא מגרע גרע אלא כשם שחלוקה גרושה מזונה וחללה בכהן הדיוט כך אלמנה חלוקה כו' וכך היתה הגי' באלפסי לפני הר"ן:
נ"ב עליו:
גרושה הס"ד:
נ"ב בו:
אם שלו קדמו קדושיו כצ"ל:
נ"ב וכך מבואר בפרש"י:
נ"ב ג"ז מפי' רש"י:
נ"ב עיין בתוספו' בד"ה שדרכו של תינוק:
נ"ב בין לוי וישראל:

דף לב:

נ"ב ומביא ראיה:
נ"ב מביא ראיה:
נ"ב להיות קידושיה קידושין ומצאנוה בוגרת כו':
שבין נערות לבגרות:
בלבד:
נ"ב לאחר:
נ"ב שהיא מיוחסת הס"ד ואח"כ מה"ד ועל הבנים:
שהוחזקו ליכרך אצלה בחזקת כצ"ל:
בגרותה כצ"ל:
נ"ב וא"צ להביא ראיה על הבנים:
בעדות כצ"ל:
וכ"כ התוספות בשם ר"י ע"ש:
שהבן כצ"ל:

דף לג.

נ"ב אתה מוציא:
ועם אשה וחמותה ועם אשה ובת חמותה ועם אשה כצ"ל:
צ"ל לו ותי' עמו נמחק:
נ"ב איש אחד:
נ"ב עם אמו:
דשמואל ס"ל דאמר שמואל הכל:

דף לג:

נ"ב עם שלש:
דתנן ר"ש אומר אף איש אחד מתיחד עם כצ"ל ונ"ב כך נ"ל להגיה דמתני' אשמועינן איסור' אפילו לר"ש אבל אין נרא' להגיה דאשמועינן איסורא אפי' לרבנן באשה אחת עם שני אנשים מכיון שעסקו עם הנשים דלשון לא יתיחד משמע כשהוא ביחידי עם הנשים וק"ל. מ"מ התוספות בשם הר"מ פירשו דמתניתין אשמועינן איסורא אפילו לרבנן היכא דאשתו עמו דכיון דהוי רוכל איכא חששא טפי וכן פי' הרא"ש בשם ר"ת:
נ"ב לרעות: